

منابع:

- 1- Behrman, Carolin A. and etal. " Nausea and vomiting during pregnancy effect on birth weight ". journal of Adolescent health care. Vol.11.No.5.1990
- 2- jensen , Margaret . and etal. Maternity

- care and the nurse and the family. Sant Louis: C.V. Mosby Co. 1991.
- 3-jones, Aun." Accepting motherhood ". Nursing Times. Vol. 87. No. 20. 1991.
- 4- May, kath and etal. Comprehensive Maternity Nursing . Philadelphia : j.B. Lippincott Co . 1990 .

" بررسی وضعیت اجراء و رعایت احکام اسلامی و موازین شرعی از نظر پرستاران و بیماران در بخش های داخلی و جراحی بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی تهران (۱۳۷۱) ."

در اصول اعتقادی میزان، علم و یقین است و پذیرفتن آنها از راه تقلید صحیح نیست . برای انسان معتقد ، شریعت اسلام برنامه های عملی تعیین نمود که فروع دین نامیده می شود. این قوانین نه تنها شامل وظایف عبادی و خودسازی است ، بلکه برای امور اقتصادی ، اجتماعی ، خانوادگی ، سیاسی و حقوقی نیز قوانین مترقی و کامل و جامع وجود دارد. براساس فرمایش امام خمینی (ره) یک مسلمان در احکام دین باید یا مجتهد باشد یا از مجتهد تقلید کند یعنی به دستور او رفتار نماید. بدون شک فقه شیعه نتیجه کوشش ودقت فقهی علمای اسلامی ۱۴ قرن است که از ویژگی خاصی برخوردار می باشند.

اسلام به عنوان یک دین کامل و جامع الهی راه و رسم تکامل یافته ای را برای زیست فردی و اجتماعی در تمام ابعاد دارد و نظامی است که کاملاً غنی و بی نیاز

پژوهشگر : نرگس توانا، کارشناس ارشد پرستاری
استاد راهنما : خانم دکتر فاطمه دباغی ، عضو هیات علمی دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی ایران
استاد مشاور : آقای محمد مهدی اصفهانی ، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
استاد آمار : آقای دکتر محمود محمودی ، عضو هیات علمی دانشکده بهداشت دانشگاه تهران

بیان مسئله پژوهش :

گرویدن به دین مبین اسلام مستلزم پذیرفتن اصول اعتقادی دین یعنی توحید، نبوت ، معاد و درزمینه مذهب شیعه، دواصل دیگر عدل و امامت می باشد. مسلمان باید به اصول دین یقین داشته باشد. لذا

دلیل تامین بعضی از نیازهای آنان از جمله نیاز به عبادت و توجه به مبانی اعتقادی وی دچار مشکلاتی می شود و اجرای دستورات شرعی، پیچیدگی و تغییر خاصی می یابد. متأسفانه آگاهی های عمومی از این مسائل اندک است و در برخی موارد تصورات غلطی وجود دارد و/یا امکان انجام آنها برای بیماران نیازمند فراهم نمی شود. لذا همین امرانگیزه ای برای پژوهشگر شد تا به بررسی نظرات بیماران و پرستاران در زمینه رعایت احکام و موازین شرعی در بخش های داخلی و جراحی بپردازد. یک بررسی اجمالی و کوتاه در این رابطه با تعداد شاغلین پرستاری در کشور نشان می دهد که حدود ۲۵۰۰۰ نفر شاغل کادر پرستاری وجود دارد، ولی بین بیماران زن و مرد و پرستاران زن و مرد توازن وجود ندارد. با در نظر گرفتن اینکه کشور مایک کشور مسلمان است، توجه به مبانی اسلامی و رعایت موازین شرعی در محیط های کار ضرورت دارد. پس از انقلاب اسلامی و با تشکیل ستاد انقلاب فرهنگی تغییراتی در زمینه آموزش پرستاری صورت گرفت که موجب تصویب بعضی از قوانین در زمینه تربیت نیروی انسانی پرستاری مرد شد. با استفاده از رهنمودهای امام خمینی (ره) به جز موارد اضطرار، مراقبت بیمار زن توسط پرستار زن و بیمار مرد توسط پرستار مرد واگذار شد. به این ترتیب مراکز آموزشی و درمانی در جهت احیای سنت های اصیل اسلامی گام برداشته اند و آشنا کردن افراد و کادر درمانی و آموزشی با مسایل شرعی از جمله امور بارز و واجب در آمد. البته پرداختن به نیازهای بیماران در زمینه توجه به اجرای احکام و موازین شرعی هنوز پس از گذشت سالها از انقلاب عظیم اسلامی، جزء برنامه های مراقبتی محسوب نشده و در نتیجه نیازهای بیماران در این راستا مورد توجه قرار نمی گیرد. لذا پژوهشگر با

می باشد و زمانی به حقیقت نهائی دست می یابد که به صورت قانون همه جانبه رعایت شود و تعالیم آسمانی آن تحت ضابطه خاصی به اجرا در آید.

فرایض عبادی نیز از جمله قوانین و ضوابط دین مبین اسلام است که از وظایف هر فرد مسلمان به شمار می رود و از آنجائی که مقدمه عمل آموختن است، لذا دستورات مربوطه از واجبات مسلم می باشد و انجام فرایض به قصد عبادت ذات اقدس احدیت وقتی مورد رضای اوست که حداقل از نظر صوری مطابق با خواست او باشد.

اسلام مکتبی است که برای انسان سازی آماده و این انسان به قول بعضی ها دارای ماهیت ناشناخته است. باید دید که چه ابعاد و چه احتیاجاتی دارد. انسان یک موجود جامع است نه موجود یک بعدی. برای هر بعدش احتیاجاتی دارد. اسلام برای این انسانی که دارای ابعاد گوناگون است برنامه دارد و می خواهد انسانی بسازد جامع یعنی رشد طبیعی به او بدهد، رشد روحانیت به او بدهد، رشد عقلانیت بدهد و او را تبدیل به یک موجودی تکامل یافته کند.

کوزیروارب^(۱) (۱۹۸۷) اظهار کرده اند که انسان موجودی است نیازمند که تامین نیازهای او از زمان تولد تا زمان مرگ ادامه دارد. آنها به نظریه مازلو در رابطه با نیازهای انسان اشاره کرده و می گویند که انسان دارای نیازهای فیزیولوژیکی و روانی می باشد که به محض تامین یک نیاز، نیاز سطح بالاتر مطرح می شود.

باتوجه به آنچه گفته شد، نیازهای انسانی از گستردگی خاصی برخوردار است و باتوجه به اینکه انسان همیشه سالم و تندرست نیست و در زمان بیماری هم نیازهای متفاوتی دارد و شاید این نیازها شدید هم می شود، بنابراین لزوم شناخت این نیازها توسط مراقبت کنندگان احساس می شود زیرا به علت بیماری، شرایط ویژه ای برای آنان ایجاد می شود که به همین

۳- نظرات پرستاران و بیماران در اجراء و رعایت احکام و موازین شرعی نسبت به بیماران در رابطه با احکام مربوط به وضو و نماز چیست؟

چهارچوب پنداشتی:

چهارچوب پنداشتی این پژوهش براساس مفهوم اصلی احکام اسلامی و موازین شرعی استوار شده است. اسلام اکمل ادیان الهی و خاتم آئین های آسمانی و ارائه دهنده کاملترین و دقیق ترین شیوه زندگی بشری باشد و این کمال دقت و جامعیت در آداب و به زیستن و راه به کمال بردن به سرمنزل نیک بختی حقیقی و دست یافتن به آن، اقتضا انحصاری آئینی است که همیشه منشاء درمنبع فیاض و بی منتهای وحی دارد.

باتوجه به اینکه اشاعه فرهنگ غنی اسلامی می تواند تحولی عظیم در ارتقاء سلامت جامعه اسلامی ایجاد کند و درحقیقت دریک جامعه اسلامی باتکیه بر مبنای محکم فیاض آن رهنمودهای لازم به آحاد مردم داده می شود، لذا رعایت موازین شرعی در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی از جمله مسائلی است که باید به آن پرداخته شود. نظر به اینکه در فرهنگ فراگیر اسلامی برای هر سؤال جوابی وجود دارد، هر یک از احکام الهی حکمتی والا در درون خود دارند، بنابراین دستورات شرع مقدس نباید نادیده انگاشته شوند و روانیست که از این منبع فیاض والهام بخش در جهت تامین سلامت جسم و روان انسانها استفاده نشود.

مروری بر مطالعات انجام شده:

خوش طینت (۱۳۶۹) طی تحقیقی که روی ۱۲۰ نفر از دانشجویان پرستاری در زمینه میزان آگاهی آنان در رابطه با تعالیم بهداشتی اسلام انجام داده است نشان داد که ۵۱٪ آنان دارای آگاهی با امتیاز ضعیف،

استفاده از فرهنگ غنی اسلامی در جهت انجام تحقیقی در زمینه رعایت احکام و موازین شرعی برای بیماران پرداخته است.

اهداف پژوهش:

هدف کلی:

تعیین نظرات پرستاران و بیماران در اجراء و رعایت احکام اسلام و موازین شرعی نسبت به بیماران بستری در بخش های داخلی و جراحی بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی تهران.

اهداف ویژه:

- ۱- تعیین نظرات پرستاران و بیماران در اجراء و رعایت احکام اسلامی و موازین شرعی نسبت به بیماران بستری در بخش های داخلی و جراحی در رابطه با احترام به حریم بیمار.
- ۲- تعیین نظرات پرستاران و بیماران در اجراء و رعایت احکام اسلامی و موازین شرعی نسبت به بیماران بستری در بخش های داخلی و جراحی در رابطه با احکام طهارت.
- ۳- تعیین نظرات پرستاران و بیماران در اجراء احکام اسلامی و موازین شرعی نسبت به بیماران بستری در بخش های داخلی و جراحی در رابطه با احکام وضو و نماز.

سئوالات پژوهش:

- ۱- نظرات پرستاران و بیماران در اجراء و رعایت احکام و موازین شرعی نسبت به بیماران در رابطه با احترام به حریم بیمار چیست؟
- ۲- نظرات پرستاران و بیماران در اجراء و رعایت احکام و موازین شرعی نسبت به بیماران در رابطه با احکام طهارت بیمار چیست؟

واجبات هر فرد مکلف و مسلمان است چه سالم باشد و چه بیمار و در هر شرایطی می‌بایستی بر تعهدات دینی خود طبق دستورات تعیین شده عمل کند (امام خمینی رساله عملیه، ۱۳۶۱).

- نظرات پرستاران و بیماران در رعایت و اجراء احکام اسلامی و موازین شرعی قابل بررسی و اندازه‌گیری می‌باشد.

نوع پژوهش:

پژوهش از نوع توصیفی است و پژوهشگر تمام اطلاعات به دست آمده را عیناً گزارش کرده است.

روش گردآوری داده‌ها:

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه می‌باشد که توسط پژوهشگر و براساس اطلاعات و منابع موجود در کتب و رساله‌های آیات عظام در رابطه با موضوع مورد پژوهش تنظیم گردیده است. این پرسشنامه حاوی سه بخش بوده است که بخش اول پرسشنامه سئوالات مربوط به احترام به حریم بیمار می‌باشد و مجموعاً ۱۱ سؤال را به خود اختصاص می‌دهد. بخش دوم پرسشنامه مربوط به رعایت احکام طهارت و حاوی ۶ سؤال می‌باشد و بخش سوم پرسشنامه رعایت احکام مربوط به نماز را به خود اختصاص می‌دهد و در برگیرنده ۱۰ سؤال است. برای کسب اعتبار علمی از روش اعتبار محتوی استفاده شد. سئوالات پرسشنامه از طریق مطالعه کتب و مقالات متعدد و رساله‌های آیات عظام با نظر اساتید راهنما، مشاور و آمار و تنی چند از متخصصان امر تنظیم شد و پس از بررسی و ارزشیابی توسط جمعی از اعضاء هیات

۴۱٪ متوسط و ۸٪ خوب بوده است و در هیچ مورد همبستگی معنی داری بین میزان آگاهی و متغیرها به دست نیآورده است.

جنیفر گرین^(۱) در سال ۱۹۸۵ مرگ باعزت و حالت احتضار را از دیدگاه اسلام مورد بررسی قرار داده است. او در این بررسی یادآوری می‌کند که بیمار مسلمان در حال احتضار آرزو دارد که صورت او به طرف قبله (مکه) قرار بگیرد و/یا به آن طرف بخوابد و اگر لازم باشد تخت او را رویه قبله قرار دهند و یک مسلمان دیگر بگوش او دعا بخواند (شهادتین). در اسلام بدن انسان صرفاً متعلق به خداوند است و جسد او باید هرچه زودتر و در عرض ۲۴ ساعت به خاک سپرده شود.

الفنجری^(۲) (۱۹۸۵) می‌نویسد: هدف دین اسلام ایجاد جامعه‌ای سالم و پرورش افرادی تندرست است که بتوانند پیام خداوند را فهمیده و به آن عمل کنند و آنرا به گوش جهانیان برسانند. از اینرو اسلام دستورات بهداشتی جامعی را بیان نموده و آنها را جزء لاینفکی از اصول مذهبی و مکمل عبادات دینی خود دانسته به نحوی که انجام فرایض مذهبی بدون به کار بردن این دستورات بهداشتی عملی نخواهد بود و این حاکی از شکوه اسلام است.

پیش فرض‌های پژوهش:

- نیاز به تقدیس و پرستش یکی از پایدارترین و قدیمی‌ترین تجلیات روح و یکی از اصیل‌ترین ابعاد وجود آدمی است (شهید مطهری، ۱۳۵۹، صفحه ۲۶۶).

- توجه و احترام گذاشتن به اعتقادات مذهبی بیماران در بهبودی آنان موثر است. پس هنگام بستری شدن بیمار در بیمارستان، استقلال را از او سلب نکنیم (کوپن^(۳)، ۱۹۷۹، صفحه ۱۵۶).

- اجرای احکام اسلامی و موازین شرعی از جمله

1- Jenifer Green

2- Al - Fangary

3- Kopen

بحث و بررسی یافته‌ها:

اطلاعات و داده‌های جمع‌آوری شده از ۲۴۰ نفر پرستار و بیمار (زن و مرد) بخش‌های داخلی و جراحی مورد مطالعه بعد از تجزیه و تحلیل آماری در ۲۷ جدول خلاصه شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین دو متغیر بخش و مراقبت از بیمار مرد توسط پرستار مرد وجود دارد که بیشترین درصد (۴۷/۵٪) انجام مراقبت از بیمار مرد توسط پرستار مرد صورت می‌گیرد.

در رابطه با نظرات واحدهای مورد پژوهش در زمینه انجام مراقبت از بیماران زن توسط پرستاران زن، بیشترین پاسخ‌ها مربوط به پرستاران زن می‌باشد (۷۸/۵٪). انجام آزمون آماری کای دو رابطه معنی‌داری را بین این دو متغیر نشان داد. بررسی‌های انجام شده در رابطه با تعداد شاغلین پرستار زن و مرد در مراکز درمانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در کل کشور نشان می‌دهد با توجه به اینکه پس از انقلاب اسلامی افزایش فزاینده‌ای در ظرفیت دانشگاه‌ها بخصوص در رشته پرستاری وجود داشته است، با وصف این تغییرات کمبود شدید نیروی انسانی ذیصلاح در مراکز درمانی مشاهده می‌شود.

بررسی هانشان می‌دهد که تعداد ۲۵۰۰۰ نفر کادر پرستاری شاغل در مراکز وجود دارند که از این تعداد ۱۶۰۰ نفر مرد هستند که جوابگوی تعداد کثیر بیماران مرد نمی‌باشند.

بررسی نتایج مربوط به سؤال نظرات پرستاران و بیماران در رابطه با استفاده و عدم استفاده از پاراوان در اجرای مراقبتهای پرستاری نشان می‌دهد که بیشترین درصد (۸۵ درصد) پاسخ استفاده از پاراوان در بخش‌های جراحی متعلق به نظرات پرستاران بوده است. نتایج آزمون آماری کای دو بین دو متغیر بخش و پاسخ بیماران و پرستاران ارتباط معنی‌داری را نشان

علمی دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی ایران، تغییرات و اصلاحات لازم در آن داده شد. برای تعیین اعتماد علمی پرسشنامه از روش آزمون مجدد استفاده شد به این ترتیب که در فاصله زمانی ۱۰ روز پرسشنامه در دونوبت بین ۱۰ نفر از بیماران و پرستاران یکی از بیمارستانها که در شرایط یکسان با واحدهای پژوهش بودند توزیع و نتایج مورد بررسی قرار گرفت و پس از تجزیه و تحلیل نتایج دو پرسشنامه با یکدیگر مقایسه شد.

نمونه پژوهش:

در این پژوهش نمونه هاشامل ۲۴۰ نفر بودند که ۱۶۰ نفر از آنها بیماران (مرد و زن) و ۸۰ نفر از پرستاران بودند که به صورت تصادفی ساده از میان جامعه پژوهش انتخاب شدند.

محیط پژوهش:

بخش‌های داخلی و جراحی بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی تهران محیط این پژوهش را تشکیل دادند. انتخاب این محیط به دلیل همگون بودن شرایط و ضوابط حاکم بر آنها و همچنین امکان دسترسی به واحدهای مورد پژوهش بوده است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها:

اطلاعات کسب شده در این پژوهش بر حسب نوع داده‌ها گسسته و بر حسب مقیاس اسمی و از یک طرح دو گروهی تک متغیری به دست آمده است. متغیر اصلی در این پژوهش نظرات پرستاران و بیماران پیرامون چگونگی اجرای احکام و موازین اسلامی در بخش‌های داخلی و جراحی می‌باشد. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از آمار توصیفی استفاده شده است.

در مورد هدف سوم پژوهش، یافته‌ها نشان می‌دهد که نتایج حاصل در رابطه با احکام وضو و نماز، بیشترین پاسخ‌ها (۲/۵٪) در بخش‌های جراحی بوده است. تیلور (۱۹۸۹) در بحث نیازهای مذهبی می‌نویسد: توجه به نیازهای مذهبی بیماران بدون در نظر گرفتن نوع مذهب از جمله وظایف پرستاران است که ابتداءً به بررسی و شناخت مسائل مذهبی پرداخته، سپس تشخیص‌های پرستاری، بعد طرح و برنامه‌ریزی و در نهایت اجراء و ارزشیابی اقدامات انجام می‌شود.

نتیجه‌گیری نهائی:

از جمع بندی یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که در ارتباط با سؤال اول پژوهش نتایج نشان می‌دهد که بیشترین درصد پاسخ‌ها یعنی ۹۲/۵٪ مربوط به نظرات پرستاران در زمینه ایجاد حریم به هنگام انجام تزریق و پانسمان در بخش‌های داخلی بوده است. نتایج نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین متغیرهای پژوهش وجود داشته است.

نتایج حاصل در رابطه با سؤال دوم پژوهش بیانگر آن است که همیشه احکام مربوط به طهارت در مورد بیماران رعایت نمی‌شود بطوریکه هم بیماران و هم پرستاران معتقد بودند که احکام طهارت فقط در مورد بیماران استراحت مطلق و استفاده از لباس پاک برای بیماران رعایت شده است (۷۵/۵٪). نتایج نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین متغیرهای پژوهش وجود ندارد و در نهایت چنین به نظر می‌رسد که احکام طهارت در مورد بیماران اجرا نمی‌شود.

در رابطه با سؤال سوم این پژوهش، چنین به نظر می‌رسد که بیشترین موارد احکام مربوط به انجام فریضه نماز برای بیماران توسط پرستاران فراهم شده است که

می‌دهد. اینطور به نظر می‌رسد به علت کمبود پاراوان در بخش‌ها سعی می‌شود در درجه اول جهت بیماران زن مورد استفاده قرارگیرد تا بیماران مرد. درحالی‌که رعایت حریم بیماران در اجرای روش مراقبت، از اصول اساسی در امر پرستاری است. تیلور (۱۹۸۹) اظهار می‌دارد در اجرای هر روش از جمله حمام دادن، رعایت حریم بیمار باید رعایت شود (صفحه ۵۶۵).

در رابطه با سؤال شماره ۴ نتایج نشان می‌دهد که بالاترین درصد (۹۲٪) مربوط به رعایت هنگام انجام تزریق یا پانسمان در بخش‌های جراحی است.

در کلیه منابع مربوط به فنون پرستاری تاکید می‌شود که تنها موضع و محل مورد نیاز از بدن بیمار باز گذاشته شود و بقیه کاملاً پوشیده باشد. پوتروپری (۱) (۱۹۸۷) هم تاکید دارند که یکی از مراحل انجام پانسمان، طریقه صحیح با وسایل مناسب، استفاده از بتوی حمام جهت راحتی بیمار و بازنگه داشتن تنها محل و موضع زخم می‌باشد (صفحه ۸۹۸).

در ارتباط با سؤال ۵، نتایج نشان می‌دهد بیشترین درصد (۷۷/۵٪) پاسخ مربوط به نظرات پرستاران در مورد پوشش اسلامی می‌باشد و رابطه همبستگی بین دو متغیر بخش و پاسخ به سؤال فوق معنی‌دار است. بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی، حفظ پوشش و رعایت حجاب برای زنان به عنوان یک فریضه دینی مورد تاکید بیشتری قرار گرفت و رعایت آن در سطح جامعه و بیمارستانها به ویژه برای بیماران زن نیز مقرر شد و بخش‌های زنانه و مردانه از یکدیگر جدا شده و سعی بر این شد که حجاب و حرمت زنان رعایت گردد.

در مورد هدف دوم پژوهش، یافته‌ها بیانگر آن است که همیشه احکام مربوط به طهارت در مورد بیماران رعایت نمی‌شود که بیشترین درصد در مورد انجام آنها بین ۶۰-۵۰٪ می‌باشد و آزمون آماری کای دو اختلاف معنی‌داری را نشان نداد.

۵- تشکیل کلاسهای بازآموزی در زمینه مسائل احکام اسلامی و اخلاق برای کارکنان بهداشتی درمانی .
 ۶- توزیع کتابهای رساله های عملیه در بخش های مربوط و در دسترس قراردادان برای کارکنان و تهیه جزوات آموزشی و کتابهای فقه الطیب که احکام مربوط به بیمار می باشد.

پیشنهادات برای پژوهش های بعدی:

طبق نتایج حاصل از این پژوهش ، پیشنهادات زیر جهت انجام پژوهش های بعدی ارائه می شود :

۱- بررسی امکانات لازم جهت اجرای احکام اسلامی و موازین شرعی نسبت به بیماران بستری در بیمارستانها.

۲- بررسی و تعیین آگاهی ، نگرش و عملکرد پرستاران در اجرا و رعایت احکام اسلامی و موازین شرعی نسبت به بیماران بستری در بیمارستانها.

۳- بررسی و تعیین اطلاعات بیماران زن بستری در بخش های زایمان نسبت به اجراء و رعایت موازین شرعی پس از زایمان

۴- مقایسه نظرات پرستاران و بیماران در رابطه با کاربرد احکام و موازین شرعی در بیمارستانهای عمومی .

منابع :

- ۱- آیت الهی ، سید محمد تقی . بهداشت و تندرستی در اسلام . شیراز: دانشگاه علوم پزشکی ، ۱۳۶۵
- ۲- اصفهانی ، محمد مهدی . ویژگیهای پرستاری در اسلام . تهران : انتشارات علوم پزشکی ایران ، ۱۳۷۰ .
- ۳- اصفهانی ، محمد مهدی . جایگاه بهداشت در نظامات اجتماعی اسلامی و ویژگیهای بهداشت در اسلام . تهران : انتشارات وزارت بهداشت . ۱۳۷۶
- ۴- امینی ، ابراهیم وسایرین . فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی . تهران : شرکت فست ، ۱۳۷۰

با توجه به نتایج حاصل (۷۲/۵) درصد پاسخ مثبت داده شده است . با توجه به واجبات احکام که یک سری از واجبات در هر شرایطی از گردن مسلمان ساقط نمی شود ولی بایستی آنها به گونه ای اجرا نماید ، امید است که پرستاران با آگاهی و بامسئولیت و بادید عمیق تر نسبت به بکارگیری این اصول در مورد بیماران دقت نظر داشته باشند و به آن عمل کنند.

پیشنهادات برای کاربرد یافته ها:

نتیجه نهایی این بررسی گویای آن است که چون آئین مقدس اسلام به عنوان دستورالعمل زندگی و نظام اجتماعی است ، مسلمان حاوی همه نیازهای آدمی و پاسخگوی احتیاجات او از ولادت تا پایان زندگی است ، لذا الزاماً پیروی از این دستورالعمل ها برای مسلمانان و میهن اسلامی ماکه مشروعیت حکومت و قوانین و آئین نامه های اجرائی آنها برخاسته از این آئین مقدس است ضروری می باشد . به این لحاظ براساس یافته های پژوهش برای دستیابی به این مقصد پیشنهادات زیر ارائه می شود:

۱- افزایش آگاهی دانشجویان پرستاری در زمینه مسایل فقهی مرتبط با حرفه پزشکی از طریق گنجاندن مطالبی در این زمینه در دروس مرتبط مثل اخلاق پرستاری و فن پرستاری و احتمالاً دروس دیگر.

۲- تربیت نیروی انسانی مورد نیاز به تناسب جنسیت بیماران در یک برنامه ریزی میان مدت .

۳- تهیه دستورالعمل های اجرائی برای بیمارستانها و تغییر نسبت کادر خدماتی به تناسب جنسیت مورد نیاز و توانائی مورد انتظار.

۴- با توجه به اهمیت اقامه نماز شایسته است نسبت به فراهم ساختن وسایل آسایش بیماران برای برگزاری نماز از قبیل تهیه وسایل تیمم ، قرارگرفتن تخت ها رو به قبله و ... دقت شود.

Performance state of Islamic commandments and canonical provision from the nurses' and patients' view in medical surgical wards of Tehran University of Medical Sciences' hospitals (1993)

Tavana, N.

Prerequisite for embrace of Islam is acceptance of faith principles such as monotheism, prophecy, existence in the hereafter and in the Shiite religion background, faith to two other principles, justice and pontificate. Therefore, knowledge and certainty are criterion and imitative acceptance of these principles is not correct. For believer human, Islam has determined practical programs that named subsidiaries of religion (Foroo'e Din). These laws include worship tasks and for financial, social, familial, political and legal affairs, it has progressive, perfect and comprehensive laws also.

Key words: Islamic commandments, Canonical provision, Nursing